POKROK
PUBLISHING CO.

vydává

POKROK ZÁPADU

a místní vydání

✓ Crete, pro Saline okres, Nebraska; ve Schuyler a Clarkson, pro okres Colfax, Nebraska; ve Wilson, Kas., pro stát Kansas; v Cedar Rapids, Ia., pro stát Iowu; v St. Paul a Minneapolis, Minn., pro stát Minnesotu, a v Tyndall, S. D., pro státy South a North Dakotu.

Předplatné:

Pro Spojené Státy, $2.00. Pro Kanadu, $2.50. Do Evropy $3.00 ročně.

Zásilky peněžní dějtež se pomocí peněžních poukázek (Money Orders), expressních poukázek Express Money Orders), bankovních poukázek (Bank Draft), anebo v registrovaném dopise.

Oznamujete-li své přestěhování, udejte starou i novou adresu.

Dopisy z kruhů čtenářstva uveřejníme ochotně. Musí býti slušné, psané bez úmyslu někoho osobně poškoditi a podepsány plným jménem, ať již má býti v redakci utajeno, anebo s dopisem uveřejněno.

AMERICKÉ OTRAVNÉ PLYNY

Nedávno pronikla válečnými zprávami zmínka, že s upotřebením nových amerických otravných plynů na bojišti se dostavil také rozhodný obrat ve prospěch Spojenců, kteří nyní Němcům zatápějí jejich vlastní zbraní, ale zdokonalenou. Němci dříve se honosivě ve svých zprávách vynášeli, že po bombardování spojeneckých baterií otravnými plyny byli dělostřelci Spojenců otráveni a leželi u svých baterií mrtvi. Ale nyní prý je opáčně. Americké otravné plyny zabíjejí nepřátelské dělostřelce a zhouba mezi nimi je daleko větší, než mezi spojeneckými, protože Němci nemají tak dokonalých masek na ochranu před účinky plynů. Je z té příčiny vysoce zajímavo, jak si počíná válečný americký odbor při práci, spojené s výrobou těchto plynů. Jest ve všech přípravách ovšem nutna veliká obezřetnost a udržení tajemství, ale snad při žádném jiném oboru válečné práce není tak bedlivě hleděno na zachování tajemství, jako při výrobě otravných plynů pro válku a vynalezání nových. Jest totiž stále nutno zaváděti plyny nové, neznámé, proti nimž by dosavadní prostředky selhávaly. Jen tím nepřítel může býti udolán, neboť jakmile jest použito nějaké nové věci ve válce, jest prvou věcí nepřítele, jak tomu odpomoci, vynalezením obranných prostředků — protiléku proti dávkám smrtících prostředků. Jest to viděti na průběhu rozmanitých hovorů s vojenskými hodnostáři. O všem možném možno s nimi mluviti a jest podivno, jak při všeobecném tajnůstkářství válečné doby si nikterak neukládají újmy ohledně hovoru o různých otázkách. Ale padne-li slovo "plyn," stávají se z nich náhle hotoví nevědomci. — Nic nevědí, nic jim není známo, ale nic, docela nic a na poslední nic kladou několikanásobný důraz. Leč při tom se na vás zadívá tak, že rázem víte, že mu je o plynech něco známo — ne jenom něco, nýbrž velice mnoho, ale nerekne to, ani kdybyste se rozkrájeli. Vědí rozhodující činitelé o otravných plynech mnoho, ba známost o nich jest sdílena do nižších stupňů důstojenství a z těch i do řad vojska. Ale tam jest již známost plynů tak rozředěná, tak všeobecná, na používání ochranných masek se obmezující, že z ní její prozrazení nemůže nepříteli se přinésti žádného prospěchu. Ve vyšších kruzích vojenských, kam pronikají z první ruky zprávy z bojiště a nálezy odborníků, zabývajících se účinností otravných plynů, vědí velice mnoho a věnují plynům otravným velice mnoho času. Možno právem souditi, že strana, které se zdaří vynalézti a do užívání zavésti plyn, proti němuž by nebyla platna ochranná maska, nabude rázem převahy ve válečnictví. Proto měla vysoký svůj význam nedávná zmínka, že americké otravné plyny hubí nepřátelské dělostřelce v rozsáhlejším měřítku, protože Němci nemají tak dokonalých masek proti plynům chránících.

Důležitost toho, aby byly vynalezeny plyny, proti kterým by ochrana masek ničeho nepřospívala, vysvitla badatelům, zaměstnaným ve spolkové hornické úřadovně, které v zápětí nutno děkovati, že vyvinula všemožnou snahu, aby byla naše vojska co nejvíce chráněna proti účinnosti německých otravných plynů a na druhé straně, aby byla německá vojska přemáhána účinnějšími americkými plyny. Když válka s Německem vypukla, zahájila hornická úřadovna sama na svojí pěst přípravy k obsáhlejšímu bádání v oboru otravných plynů. Dr. Manning, náčelník úřadovny, vešel ve styk se všemi předními lučebníky ve Spojených Státech a zabezpečil si jejich spolupůsobení. — Americká universita, nalézající se v jednom předměstí Washingtonu, nabídla k tomu své místnosti a zařízení s výhradou, že všechna zlepšení a rozšíření, vládou podniknutá, zůstanou po ukončení války majetkem university. Nabídka byla bez váhání přijata a americká důlní úřadovna zahájila činnost svoji v oboru zkoumání otravných plynů a vynalezání nových. K spolučinnosti bylo přibráno na 1,700 amerických lučebníků a výsledky jejich práce jsou střeženy silným oddílem vojenské policie. Jsou mezi nimi největší lučebníci američtí dnešní doby, jako W. D. Bancroft, profesor lučby na Cornellově universitě; A. B. Lyon, ředitel lučební laboratoře při universitě státu New Yorku a jiní a jiní. Tato lučební pracovna americké vlády jest nyní největší svého druhu na světě.

ídďJ.d áod áaouaop uaop uaoao

Všichni tito lučebníci opustili svá dosavadní, vysoce důležitá a zodpovědná místa a slouží vládě. O jejich práci lze málo říci, jest tajna, ale jedno jest jisto: Jsou v neustálém nebezpečí života a každý z nich pracuje stále s maskou proti plynům chránící. Opatření v tomto směru jsou tak důkladná, že i telefonistka v budově zaměstnaná, má po ruce plynovou masku, aby ji v případě potřeby mohla ihned použíti. Pro případ požáru bdí nad laboratoří zvláštní oddíl hasičský a dále jsou čas od času konána požární cvičení, kdy každý tam se nalézající člověk musí se chopiti své plynové masky a v pořádku, ale rychle opustiti budovu.

Dílo toto bylo zahájeno a prováděno tak klidně a nenápadně, že málo lidí něco o něm vědělo. S postupem času se dostalo zpráv o tom některým mayorům různých amerických měst, protože důlní úřadovna potřebovala jejich přispění. Bylo na příklad třeba psů, kteří v pohodnicích amerických měst měli býti utraceni. Byl to jejich neodvratný osud a proto bylo sáhnuto k jich popravě do pokusné stanice této vládní lučebny, aby zde zemřeli "hrdinskou" smrtí ve službách země a na nich pak byly pozorovány účinky plynů, jakož i zkoušeny ochranné prostředky proti plynům. Na těchto pokusných zvířatech bylo také zkoušeno, jak přispěti lidem, stiženým účinky plynů a pod.

Když konečně válečný odbor přemohl počáteční nesnáze s mobilisací vojska, úpravou válečného průmyslu a zřízením cvičebních táborů, obrátil svoji pozornost k otravným plynům a shledal, že lučební laboratoř důlní úřadovny již čeká s nabídnutím svých služeb. Bylo to ovšem příjemné překvapení a vítané. Za několik měsíců pak byly pracovny přeneseny do válečného odboru a rozšířeny a zdokonaleny, ač dosavadní nebyly tím úplně opuštěny.

Lučební laboratoře ve válečném odboru jsou snad na světě nejpřísněji střeženými "pevnostmi" armády. Jsou opatřeny tak důkladným poplašným systémem a tak složitým, že se tomu snad vyrovná jedině opatření podobného druhu ve sklepeních vládní pokladny. Do budovy mohou vstoupiti jen osoby, na jichž neochvějném charakteru jest možno hrady stavěti. Příčiny k tomuto opatření spočívají v tom, že jedině náhlé překvapení může zdolati nepřítele a jde o útok s novým druhem plynu, proti kterému nepřítel nemá ochrany.

Toto náhlé překvapení bylo také příčinou zdaru německého prvého plynového útoku u Ypres v Belgii. Tehdy kterýsi zajatec prozradil Britům, že jest proti nim chystán útok s plyny, ale Britové nevěřili, že by se k tomu Němci uchýlili a porušili tak mezinárodní práva. Ale měli se ke své škodě přesvědčiti, že mezinárodní právo pro Němce neplatí. Němci tehdy tvrdili, že zahubili u Ypres na 10,000 Britů a vzali mnoho zajatců. Dnes je ovšem Německu opláceno dle zásady: "Oko za oko, zub za zub."

Ve zmatku, který tehdy na bojišti panoval, podařilo se Britům zmocniti se jednoho válce s otravným plynem, dosud nevypuštěným. Britičtí lučebníci záhy zjistili, který plyn to byl. Byl to chlorin. Hned bylo pomýšleno na ochranu vojínů proti plynům. Za tím účelem byla zhotovena prvá maska proti plynům. Byly to kusy bavlny, zabalené do mušelínového obalu a namočené v lučebních roztocích, které ruší účinek chlorinu. Tyto "roubíky" do úst měly za účel, aby je vojáci při známce blížícího se nového útoku vkládali do úst a jimi dýchali. Byly složeny ve zvláštních bedničkách k tomu cíli v blízkosti bitevní čáry umístěných. Při útoku měli vojíni za úkol, opatřiti si tyto "roubíky" a dáti je do úst. Ale protoe týž "roubík" mohl snadno býti takovým, jehož bylo již použito, nenašel tento způsob ochrany valné obliby a byly záhy hotoveny masky, jež bylo nutno navlékati přes hlavu a s postupem času byly zdokonalovány.

Od prvého plynového útoku u Ypres použili Němci aspoň dvacet různých druhů plynů. Úspěch útoku závisel na povětrnostních poměrech. Vítr musel váti směrem k nepříteli. Mimo to bylo nutno počítat se silou větru. Konečně se pak stávalo, že vítr náhle se obrátil a přinesl smrtonosné plyny do řad Němců. Z té příčiny jest nyní vypouštěného plynu málo používáno a na jeho místo přišly střely s plynem plněné. — Nejúspěšnější zbraní Němců v tomto směru byl tak zvaný hořičný plyn. Měl příchuť česneku, neúčinkoval ihned na svoji oběť, nýbrž později a za to tím zhoubněji. Asi za hodinu po nadýchání zaěnou puchnouti oční klapky, oči prudce se zaslzí, otravným plynem stížený vojín stále kýchá a zvrací a konečně klesá, jsa účinky plynu přemožen. Dnes používají vojíni ochranných masek, spojených s reprisátory. Stane-li se a vojín jest přece plynovou otravou postižen, spočívá příčina toho v nedostatečném upevnění masky.

ZDRAŽENÍ ŽIVOBYTÍ.

Průměrné zdražení životních potřeb ve Spojených Státech za čtyři roky od července 1914 činilo 52 procenta, jak oznamuje zpráva National Industries Conference Board v Bostonu. V některých místech zdražení to činilo 55 procent a v několika případech ještě větší zdražení zaznamenáno. Zpráva opírá se o studii položkových vydání 12,000 rodin, již provedly vládní rady a jiné agentury.

Rada jmenovaná shledala, že sena šatstva vzrostla o 77 procent v posledních čtyřech letech, potravin o 62 procenta, rozličností o 50 procent, světla a paliva o 45 procent a nájmu o 15 procent. Prohlašuje se, že následkem velkých rozdílů v lokálních poměrech a různících se standardech životních v různých rodinách průměrné zdražení od 50 do 55 procent pokládáno jest za representační pro většinu industriálních osad. Udává se rovněž, že musí dojíti k vyrovnání mzdových sazeb, jež by mohly kryti tyto změněné poměry a to ne na basi průměrného zdražení pro zem vůbec, nýbrž na basi skutečného zdražení v osadách postižených. Mzdy placené dnes povšechně nijak v situaci nastalé nevyhovují.

Statistická data spolkového departmentu práce o vydání 512 rodin v okolí Filadelfické loděnice udávají zdražení životních potřeb do roku 1918 na 43.8 procenta. Podobná přehlídka u 608 rodin v New-yorském distriktu nasvědčuje zdražení 44.7 procenta. Když připustíme zvýšení cen životních potřeb od 1. ledna 1918, zdražení 52 procent, oznamované předem jmenovanou radou potvrzuje nálezy jiných vyšetřovatelů.

Definitivní stoupání cen potravin počalo v roce 1916 a dosud jest v činnosti, ačkoliv některá sensační stoupání, jako v případě brambor, jež v roce 1917 byly trojnásobně dražší oproti roku 1914, nebylo udrženo. Ceny mouky, sádla a kukuřice vykazují výminečné stoupání.

Studie lokálních poměrů vykazují různá zdražení potravin. V roce 1915 a 1916 zdražení v Jacksonville, Fla., činilo 57.32 procenta, v New Yorku 55.28 procent, ve Filadelfii 54.41 procent a v Novém Orleanu 50.83 procenta. Dělnická kancelář státu Washington oznámila v době mezi dubnem 1914 a dubnem 1918 zvýšení v ceně grocerních předmětů, masa a ryb 55 procent ve Spokane, 51 procento v Seattle a 47 procent v Tacoma.

Ačkoliv rada dospěla k závěrku, že odhad 15 procent dostačí ku krytí zdražení nájmu až do počátku léta 1918, vyšetřování dokázalo, že v místech, kde neobyčejná poptávka po bytech vznikla následkem válečných industrií, zdražení nájmu bylo až překvapující, úžas vzbuzující.

Oproti zdražení nájmu od 60 do 100 procent v Bridgeportě a Waterbury, Conn.; Quincy, Mass. a Clevelandě, Ohio, New York a Filadelfie vykazovaly zdražení pouze 2.6 procenta, kdežto v několika jižních loďařských střediskách ve skutečnosti snížení ceny nájmu od 1 do 18 procent bylo hlášeno. Zdražení po většině udála se minulého roku a rada oznamuje, že vyšetřování zjevilo faktum, že zvýšení cen nájmu možno očekávati v nastávajícím podzimku.

V oděvním poli rada oznamuje průměrné zdražení 77 procent. — Zdražení to různí se značně — od 50.5 procenta na dámské dollarové bluze, 69 procent na mužských botách a 88.5 procent na ženských botkách až do 100 procent na rukavičkách a spodním prádle a 161 procent na mužských "overalls." Jistě loketní zboží zdraženo bylo o více než 100 procent a mužské ponožky, jež prodávány byly za 15 centů před rokem, stály v červnu 1918 25 centů, kdežto ty samé předměty dámské zdraženy o 25 až 45 procent.

Zpráva rady udává, že průměrná 45 procenta na zdražení paliva a světla v průběhu čtyř roků nejen že jsou dostatečná, ale v některých místech liberální. Ceny získané od obchodníků uhlím vykazovaly zvýšení od 20 do 40 procent na antracitovém uhlí a více ještě na měkkém, ale sazby pro zpracovaný a přírodní plyn v domácnostech vykazovaly celkem nepatrné a někde žádné zvýšení.

Pod položkou "rozličné" vydání, v něž zahrnuto ku př. jízdné, pojištění, divadelní vstupenky a tabák, rada hlásí zdražení ne méně než 50 procent.

Zdražení životních potřeb ovšem není zapotřebí ještě vypočítávati; cítíme je všichni a zcela právem navrhuje rada, že také mzdy obyvatelstva měly by býti dle poměrů panujících upraveny. Mzdy ty, třeba tu a tam zvýšeny, nijak nejsou udržovány v kroku se všeobecným stoupáním cen životních potřeb, kteréž v mnohém případě bývá umělé, nijak válečným stavem země nezaviněné.

ČESKOSLOVENSKÝ NÁROD.

Pod tímto názvem přinesl dne 21. srpna vynikající denverský denník Rocky Mountain News redakční úvahu, která spadá vhodně do rámce úvah ostatních listů, věnovaných otázce československé. Slouží jen ku prospěchu československé věci, když úvahy takové jsou převedeny do našeho jazyka, aby se staly všeobecně přístupnými československému čtenářstvu a byly pro ně trvaleji zachovány. Úvaha zní:

Československý národ se stal skutkem uznáním Velké Britanie, Francie a Italie, jakož i projevem souhlasu Spojených Států. Sorganisoval se pod velením Národní Rady a jest zastupován třemi velmi dobře vypravenými armádami, bojujícími za tytéž zásady demokracie na třech frontách.

Československý lid již nepřiznává věrnost Habsburkům. Jařmo Rakouska-Uherska bylo jím zúmyslně svrženo a jest otevřeným nepřítelem dvojmocnářství a Německa. Jeho země jest sice dosud pod vládou utlačovatele, ale lid je ve vzpouře a jedině válečné právo udržuje, jakž takž autoritu Vídně v Čechách a na Moravě.

Tím bylo zahájeno roztrhávání Rakouska a Uherska a Spojenci jsou svorného náhledu v rozhodnutí, že v tom má býti pokračováno, dokud nebude zničena politická rachotina, která tak dobře sloužila lupičským panovníkům.

Docílení toho, oprávněné uznáním práv podmaněných národů a ideálů Svobody a Demokracie, za které také my bojujeme, znamená smrtelnou ránu všeněmeckým piklům. Zbaví Prusko jeho nejužitečnějšího pomocníka a jeho nutného nástroje při ovládání Balkánu a cesty do Bagdadu. Rozptýlí sen o střední Evropě. Jest to tak nutno k dokonání vítězství nad Potsdamem, nad potsdamskými spiklenci proti světovému míru, jako jest nutnou porážka kaiserových armád ve Francii a Flandrech.

Pohled na mapu ukáže strategickou důležitost československého území. Hornaté kraje Čech podobají se zaťaté pěsti, vražené pod žebra Německa. Rozbijí pikle Pruska za účelem spojení slabších států, přejde-li vláda do rukou lidu, který neuznává nadvládu Berlína. Strhnou k sobě i slovanské území na východě a budou pochodní Svobody a revolucí lidu v Polsku a lidu v jižních slovanských zemích.

Spojené státy se ještě mohou postaviti do řady zámořských demokratických zemí svým chováním se proti československému národu. Vyjádření americké sympatie, učiněné nedávno naším zahraničním odborem, mělo by býti následováno úplným uznáním Národní Rady za "důvěrníka budoucí vlády." Nesmíme býti méně smělými a rozhodnými při prohlášení svého stanoviska v této otázce. Nestává žádné příčiny pro ohledy na pocity Vídně. Není žádné naděje na docílení samostatného míru s dvojmocnářstvím, jenž by nebyl mírem ve prospěch Německa. Není výmluvy pro vyhnutí se kroku, jenž uspíší pád Habsburků. Jsme tím povinni jak velké části našeho obyvatelstva československého původu, živlu, jenž byl věren slovem i skutkem od prvé hodiny, kdy jsme do války vstoupili a poskytnouti mu všemožnou pomoc jeho soukmenovcům v Evropě v jejich hrdinském zápase o vymanění se z područí, jehož se podjímá.

ČECHOSLOVÁCI, PŘIPRAVTE SE K REGISTRACI!

Každý muž ve věku mezi 18 a 45 lety musí býti zapsán!

(Committee on Public Information, Washington, D. C.)

(Z rozkazu departmentu války.) — Naše veliká Republika rozhodla se celou váhou svého stomillionového národa zasáhnouti v boj s německo-maďarskou autokracií. V několika dnech bude přijata a presidentem podepsána předloha, volající obyvatele Spojených Států, bez rozdílu stavu a původu, bez ohledu na to, jsou-li občany neb přistěhovalci, Američany či cizinci, k registraci. Registraci podléhají všichni ti, kdož dosáhli 18 roku svého věku a nepřekročili dosud 45 rok věku svého. Takových mužů je dnes v naší zemi asi 13 milionů.

Vykonat soupis všech těchto mužů bude prací obrovskou a proto je povinností každého řádného občana i přistěhovalce, jenž užívá svobody poskytované touto zemí, aby přispěl k nejrychlejšímu a nejdůkladnějšímu soupisu všech mužů registrací povinných.

Registrace bude vykonána nejdéle deset dní po té, kdy president Wilson mocí svého úřadu předlohu kongresu učiní zákonem.

Proto nechť každý Čech a Slovák, ať občan či neobčan, hned jakmile registrace bude nařízena, se přichystá a v den, jenž bude k registraci ustanoven, nechť se u příslušných úřadů přihlásí, aby mohl býti zapsán.

Je povinností nás všech, abychom přísně vykonávali a plnili zákonná ustanovení.

Podáváme zde hlavní zásady, dle nichž se registrace bude řídit. Ty nechť má každý na paměti a dle nich jedná!

1. Každý muž ve věku od 18 do 45 let bez ohledu na to je-li neb není-li občanem musí se dát registrovati! Rovněž nerozhoduje, je-li svobodný či ženatý — registrovati musí se dát každý!

2. Kdo by se nedal registrovat podléhá bezpodmínečně trestu žaláře v trvání jednoho roku. Výmluva, že muž povinný registrací nevěděl určitě své stáří neb že nevěděl o povinnosti registrace vůbec, neplatí před zákonem a trest ho nemine.

3. Nikdo nezapírej svou národnost. Každý Čechoslovák nechť se hlásí co Čechoslovák. Je jistě ctí hlásit se k národu, který je dnes vážen všemi národy světa.

4. Pamatujte, že Čechoslováci jsou rozeni v Čechách, na Moravě, ve Slezsku neb na Slovensku, nikoli tedy v Rakousko-Uhersku. (V některých případech ovšem jsou Čechoslováci rozeni na př. v Chorvatsku, v jižních Uhrách neb jinde. Udejte dle pravdy, nikdo však ať nezapomene udati, že je Čechoslovákem.)

5. Každý Čechoslovák, ať rozen kdekoliv, ať je americkým občanem nebo jen obyvatelem této republiky, musí býti hrdým na to, že má právo hlásit se u registrace. Američanům československého původu i Čechoslovákům, kteří ještě občany nejsou, je povinnost k této zemi právem!

6. Nikdo nechť se neobává, že se snad registrací vystavuje pomstě rakousko-uherských úřadů. (Při poslední registraci mnozí maďarští a němečtí agenti vyhrožovali ztrátou majetku ve staré vlasti a jinými nesmysly. Takové výhrůžky jsou nejen směšné ale i trestuhodné a každý krajan nechť takové zrádné agenty ihned udá nejbližšímu vládnímu úřadu.)

7. Tím, že jest registrován, není přirozeně ještě nikdo odveden. Později teprve budou registrovaní rozděleni do příslušných tříd, jak tomu bylo při odvodu prvním.

8. Ač jsme pevně přesvědčeni, že každý pravý Čechoslovák vykoná vzorně a svědomitě svoji povinnost, klademe důraz na to, aby nikdo nezapomněl zapamatovat si výše uvedené pokyny.

Důležité!

Při registraci obdrží každý registrační lístek. Tento lístek dosvědčuje, že jeho majitel vykonal svou zákonem mu předepsanou povinnost.

Tento registrační lístek musí pak majetník stále nositi při sobě, aby jej mohl kdykoliv na požádání předložiti. Nesmí ho ztratit, protože by si tím způsobil největší nepříjemnosti. Stalo-li by se tak přece, nechť jest ztráta okamžitě oznámena úřadu, u něhož se dal dotyčný registrovati.

Poznámka:

Všichni vládní, státní a městští úředníci, maršálové, deputy maršálové, investigating agents, policejní úředníci atd., jsou povinni okamžitě udat každého muže, jenž ač ve věku registrací povinném, nedal se registrovati. Úředník, jenž by se zdráhal takové oznámení učiniti, bude propuštěn z úřadu a podléhá trestu.

Kdo byl již registrován dříve, tedy zvláště muži mezi 21. a 31. rokem věku svého nemusí se dáti registrovat znovu.

Ranění Američané v londýnské nemocnici.

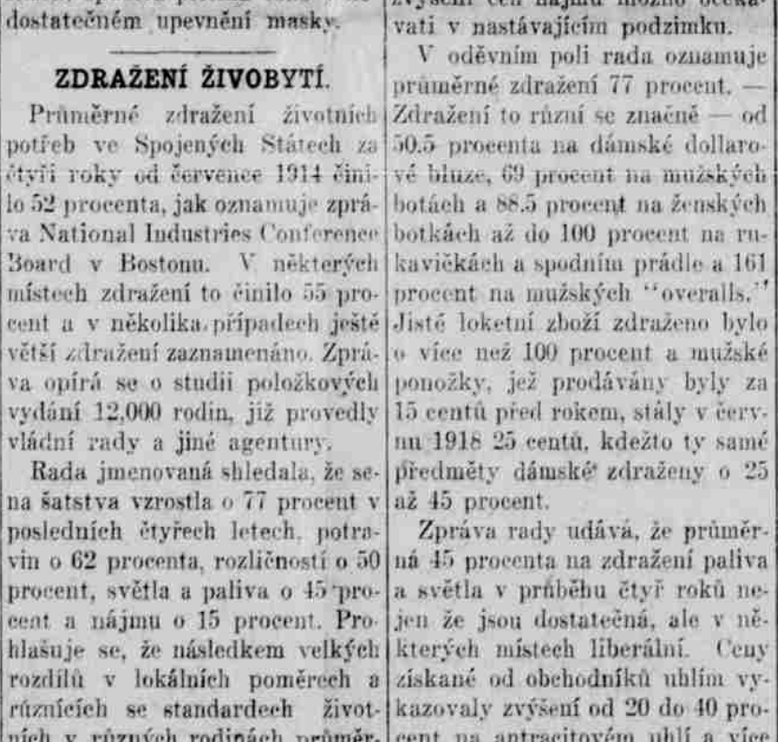

Tito američtí vojáci pozdravují se z ran v jedné z londýnských vojenských nemocnic. Dostává se jim nejlepšího ošetření a očividně jsou spokojeni se svým údělem.